

Nöje viktigare än kunskap?

En enkätstudie av gymnasieelevers deltagande i idrott och hälsa och faktorer som påverkar deltagandet



Examensarbete: 15 hp
Kurs: LGID2A
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: VT 2019
Handledare: Konstantin Kougioumtzis
Examinator: Anders Raustorp
Kod: VT19-2940-011-LGID2A

Nyckelord: Reasoned Action Approach, Idrott och Hälsa, Attityd, Upplevda normer, Upplevd beteendekontroll

Abstract

Tidigare forskning visar att lektionerna i idrott och hälsa fokuserar mer på att vara roliga än att lära ut kunskaper. Trots detta blir elever mindre fysiskt aktiva och vissa väljer att inte delta på lektionerna alls. Syftet med denna studie är att uppmärksamma gymnasieelevers deltagande i ämnet idrott och hälsa och faktorer som påverkar deltagandet. *Reasoned Action Approach* är studiens teoretiska ramverk vilken kan förutse, förklara och förändra en individs beteende. För att samla in data användes en kvantitativ enkätundersökning innehållande 20 frågor med direkt koppling till modellen för Reasoned Action Approach. Urvalet valdes utifrån elever på gymnasiet som just vid tillfället läste idrott och hälsa. Totalt deltog 286 elever i studien med ett inre bortfall på <1%.

Utifrån de tre faktorerna attityd, upplevda normer och upplevd beteendekontroll visar resultatet i denna studie att attityd är den faktor som har störst påverkan på elevernas beteende då främst hur roligt eleverna tycker att ämnet är. Studiens resultat visar också att elever som går akademiskt inriktade program (Sam och Nat) deltar på lektionerna i större utsträckning än vad elever från praktiska/estetiska program gör. Studien visar också tendenser på att eleverna till viss del deltar på lektionerna för betygets skull och inte för att lära sig om idrott och hälsa. Trots fokus på att undervisningen ska vara rolig tyder resultatet på att det finns en fortsatt polarisering i ämnet.

Studien visar att modellen för Reasoned Action Approach kunde förklara elevernas beteende till 33,2% vilket visar på att modellen är ett reliabelt verktyg för att förutse ett beteende. Detta gör att mer forskning utifrån Reasoned Action Approach med fördel kan göras för att undersöka elevers beteende.

1 Förord

Mitt intresse för området väcktes tidigt under utbildningen då jag var ute på VFU och stötte på elever som inte deltog på lektionerna i idrott och hälsa. Jag fick höra många bortförklaringar till varför men i slutet kunde jag se vissa mönster hos elever vilket jag blev fundersam över. Varför vill eleverna inte delta i ämnet jag tycker så mycket om och brinner för?

Jag har själv bara positiva erfarenheter från ämnet idrott och hälsa och uppvuxen med att vara fysiskt aktiv vilket gör att jag har svårt att sätta mig in i hur en del elever aktivt väljer att inte medverka på lektionerna. De som väljer att bli lärare i idrott och hälsa tror jag har liknande upplevelser som mig dvs. positiva. Därför vill jag försöka komma närmare den grupp elever som inte har samma positiva upplevelser för att skapa en förståelse för vad som ligger bakom denna problematik. Som lärare vill jag självklart att samtliga elever ska vara ombytt och delaktiga under mina lektioner så att de får ta del av den glädje som ämnet gett mig och vidare hittar ett intresse för att vara fysiskt aktiv.

Jag vill rikta ett stort tack till de verksamma lärare som hjälpt mig få tillgång till deras klasser för att dela enkäten. Jag vill också rikta ett stort tack till min handledare Konstantin Kougioumtzis som från första början kunde vägleda mig i rätt riktning men samtidigt gav mig utrymme att tänka själv.

2 Innehållsförteckning

3	INLEDNING	4
3.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	4
4	BAKGRUND	5
4.1	REASONED ACTION APPROACH	5
4.2	TIDIGARE FORSKNING	7
5	METOD	9
5.1	DESIGN.....	9
5.2	URVAL	10
5.3	DATAINSAMLING.....	10
5.4	DATABEARBETNING OCH ANALYS.....	11
5.5	VALIDITET OCH RELIABILITET.....	12
5.6	FORSKNINGSETISKA PRINCIPER.....	12
6	RESULTAT	13
6.1	BETEENDE/INTENTION	13
6.2	ATTITYD.....	15
6.3	UPPLEVDA NORMER	18
6.4	UPPLEVD BETEENDEKONTROLL	20
6.5	REGRESSIONSANALYSER	22
7	DISKUSSION	24
7.1	METODDISKUSSION	24
7.2	RESULTATDISKUSSION	24
7.3	SLUTSATSER OCH IMPLIKATIONER	26
8	LITTERATURFÖRTECKNING	28
9	BILAGOR	31
9.1	BILAGA 1 - ENKÄTUTFORMNING	31

3 Inledning

Idag är den fysiska aktiviteten hos svenska ungdomar mindre än den var för tio år sedan, det gäller generellt och inom föreningsidrott. Lunde (2017) och Nyberg (2017) menar att den största minskningen av fysisk aktivitet sker i sena tonåren då många ungdomar slutar i sina idrottsföreningar. En del väljer att fortsätta träna individuellt medan andra väljer att helt lägga ner träningen. På grund av detta blir den fysiska aktivitet som ges i skolan under lektionerna i idrott och hälsa den enda som vissa elever får, detta understryker hur viktigt det är att eleverna får fortsatt fysisk aktivitet i skolan (Lundvall & Sundblad, 2017).

Svensk skola innehåller ett antal obligatoriska ämnen som eleverna läser hela grundskolan och senare vidare på gymnasieskolan. Idrott och hälsa är just ett sådant obligatoriskt ämne som samtliga elever på gymnasieskolan läser oavsett vilken programinriktning som väljs (Skolverket, 2011). Idrott och hälsa skiljer sig från övriga ämnen på så sätt att eleverna byter om innan de medverkar på en lektion, eleverna är fysiskt aktiva i olika miljöer och eleverna brukar vanligtvis duscha efter lektionerna för att gå vidare till nästa lektion. Både Redelius (2004) och Lundvall och Sundblad (2017) pekar på att ämnets utmärkande egenskaper är en av anledningarna till att eleverna är splittrade i vad som tycks om ämnet. Enligt vissa är ämnet det mest populära i skolan medan andra inte alls gillar det. Det kan även gå så långt att vissa elever väljer att inte delta på lektionerna.

Skolinspektionen (2018) skriver också om denna problematik och i en granskning av skolämnet Idrott och hälsa observerades att en femtedel av eleverna inte deltar regelbundet i undervisningen i ämnet. För att ytterligare belysa komplexiteten av situationen ska ämnet idrott och hälsa idag inte bara ska fokusera på att aktivera eleverna fysiskt utan främst fokusera på att ge eleverna kunskap om fysisk aktivitet, träning och kroppens funktion (Åström, 2017). Det behövs ytterligare forskning inom området för att få kunskaper om elevernas deltagande eller icke-deltagande i idrott och hälsa.

Jag kommer i denna studie, med hjälp av en enkät, undersöka vad det finns för faktorer till att elever deltar eller inte på lektionerna i skolämnet idrott och hälsa. Min studie utgår från teorin *Reasoned Action Approach* som menar att ett beteende kan förutses, i detta fall deltagande, med hjälp av tre samverkande faktorer (attityd, upplevda normer och upplevd beteendekontroll). Teorin menar också att man lättare kan ändra ett beteende om man vet vad som ligger bakom detta (Fishbein & Ajzen, 2010). Idag finns redan separat forskning som fokuserar på elevers attityder, elevers kompisars påverkan eller elevers inflytande på undervisningen men det saknas forskning där dessa samverkande faktorer studeras samtidigt. Denna kunskapslucka är studien tänkt att fylla.

Att undersöka och belysa vad som påverkar elevernas beteende i idrott och hälsa anser jag har nytta för många. Främst för undervisande lärare i idrott och hälsa men också övrig personal på skolan för att skapa en så bra undervisningsmiljö som möjligt. I en tidigare litteraturstudie gjord av Neuwirth och Fantenberg (2017) upptäcktes också att området är beforskat i andra länder men att det saknas på svenska elever vilket gör studien ensam i sitt slag.

3.1 Syfte och frågeställning

Syftet med föreliggande studie är att uppmärksamma gymnasieelevers deltagande i ämnet idrott och hälsa och faktorer som påverkar deltagandet. Mer specifikt lyder studiens frågeställningar enligt följande;

1. Hur beskriver elever det egna deltagandet i ämnet idrott och hälsa?
2. Hur skildras faktorer som påverkar deltagandet i termer av:
 - a. elevers syn på och värdering av deltagandet?
 - b. elevers uppfattningar om föräldrar och kompisars syn på deltagandet?
 - c. elevers upplevelser av eget inflytande och egen kontroll över deltagandet?
3. Vilka kopplingar finns mellan elevers deltagande och de olika faktorerna?

4 Bakgrund

I detta kapitel kommer jag till en början presentera den teori som ligger till grund för denna studie. Jag kommer ytterligare presentera teorins tillkomst och utveckling fram till dess nuvarande form. Vidare i detta kapitel kommer jag att presentera vad tidigare forskning har kommit fram till gällande studiens intresseområde.

4.1 Reasoned Action Approach

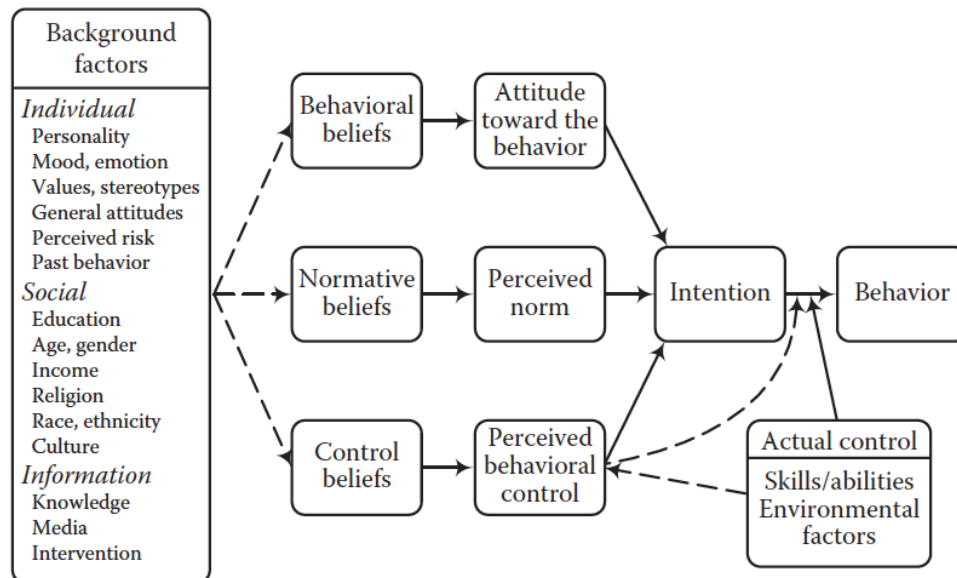
Teorin som ligger till grund för denna studie heter *Reasoned Action Approach (RAA)* vilken menar att man genom deras teori framförallt kan förklara ett beteende. Teorin syftar också till att man ska kunna förutse och förändra ett beteende (Fishbein & Ajzen, 2010). RAA är den tredje upplagan av en teori som från början startade som *Theory of Reasoned Action (TRA)*, utvecklades sedan till *Theory of Planned Behavior (TPB)* och idag benämns som *Reasoned Action Approach*. RAA är en flitigt använd teori när beteenden undersöks inom fysisk aktivitet och hälsobeteenden.

Theory of Reasoned Action utvecklades under senare 1960-talet av Martin Fishbein och Icek Ajzen. Martin Fishbein hade redan tidigare utvecklat en teori (*Expectancy-value theory*) vilken också intresserar sig för hur föreställningar påverkar en individs beteende. Tillsammans utformade de teorin TRA med utgångspunkter från tidigare forskning inom socialpsykologi och teorier om attityder. TRA syftade till att förstå ett beteende utifrån ett relativt simpelt antagande, att beteendet grundas i en intention som i sin tur grundas i två påverkande faktorer, en individs attityd och normativa föreställningar om det angivna beteendet. I begreppet attityd diskuteras om vilka konsekvenser ett beteende får. De menar att det är lättare att vara positiv mot ett beteende som medför positiva konsekvenser. Med normativa föreställningar menas hur en individ förväntas agera och påverkas av sin sociala omgivning, till exempel kompisar och föräldrar (Fishbein & Ajzen, 1975).

Utvecklingen från *Theory of Reasoned Action* till *Theory of Planned Behavior* grundades i att Icek Ajzen såg en av grundtankarna bakom TRA problematisk. För att utveckla sin teori vidare och för att få en ökad förklaringspotential av ett beteende valde Icek Ajzen att lägga till ytterligare en faktor till de redan två existerande, nämligen upplevelse av kontroll. Med detta menar Ajzen (1991) att människan påverkas beroende på svårighetsgraden i att genomföra ett beteende. I en studie visades också att TPB var mer träffsäker än vad TRA var (Madden, Ellen & Ajzen, 1992). Icek Ajzen gör även en särskiljning då den upplevda kontrollen inte alltid stämmer överens med den faktiska kontrollen vilket han delar i två delar. Dock brukar dessa nämnas under samma rubrik och då i form av kontroll.

Teorin har utvecklats ytterligare och då från *Theory of Planned Behavior* till *Reasoned Action Approach*. Skillnaden mellan TPB och RAA ses inte lika tydlig som tidigare utveckling av teorin. Utvecklingen till RAA har istället fokuserat på att utveckla och förtydliga om vad varje faktor står för samt att varje faktor delats upp i två grenar för att kunna särskilja faktorerna

ytterligare (Fishbein & Ajzen, 2010). I en artikel där TPB och RAA jämfördes kunde också ses att i RAA hade förtydligat och gjort underrubriker inom varje faktor (McEachan, o.a., 2016). Även om teorin har utvecklats under närmare 50 år så ligger samma grundtankar kvar. De tre faktorerna som nu ingår i RAA är *Attitudes*, *Perceived norms* och *Perceived behavioral control*, vilka jag kommer beskriva mer ingående nedan (Fishbein & Ajzen, 2010).



Figur 1. The Reasoned Action Approach (Fishbein & Ajzen, 2010).

4.1.1 Attitudes (attityd)

Attitudes handlar om vad en individ tycker om beteendet i sig. Denna faktor delas sedan upp i två grenar, *experiential attitude* och *instrumental attitude*.

Cognitive aspects of attitude involve such dimensions as wise–foolish and harmful–beneficial, whereas affective aspects are assumed to be reflected in such dimensions as pleasant–unpleasant and boring–interesting (Fishbein & Ajzen, 2010, s.82).

Rather than labeling these factors cognitive and affective, we prefer the more neutral terms instrumental and experiential (Fishbein & Ajzen, 2010, s.82).

Experiential belyser det emotionella i en attityd. Till exempel om man tycker det är roligt. *Instrumental* syftar istället på den kognitiva attityden. Detta kan till exempel vara om man ser beteendet som något viktigt eller att man får ut någonting värdefullt av beteendet. Dessa två faktorer gör att man skapar en antingen positiv eller negativ inställning till beteendet (Fishbein & Ajzen, 2010).

4.1.2 Perceived norms (upplevda normer)

Perceived norms belyser hur den närmsta sociala cirkeln runt oss påverkar vårt beteende. Oftast benämns kompisar och föräldrar i dessa sammanhang. Även här delar man upp faktorn i två grenar, *injunctive norms* och *descriptive norms*.

Injunctive norms refer to perceptions concerning what should or ought to be done with respect to performing a given behavior, whereas descriptive norms refer to perceptions

that others are or are not performing the behavior in question (Fishbein & Ajzen, 2010, s.131).

Injunctive norms syftar alltså till hur vi påverkas av hur andra ser på beteendet. Till exempel hur våra närmsta kompisar eller föräldrar ser på beteendet. *Descriptive norms* syftar istället på hur den närmsta sociala cirkeln beter sig, detta kan vara att en persons närmsta kompisar tränar mycket. Då menar man på att det påverkar hur personen ser på träning (Fishbein & Ajzen, 2010; McEachan et al., 2016; Ajzen, Albarracin & Hornik, 2007).

4.1.3 Perceived behavioral control (upplevd beteendekontroll)

Perceived behavioral control belyser i vilken utsträckning individen känner sig ha kontroll över ett beteende.

We define perceived behavioral control as people's perceptions of the degree to which they are capable of, or have control over, performing a given behavior (Fishbein & Ajzen, 2010, s.64).

Faktorn delas in i två grenar där man skiljer på individens *kapacitet* och *autonomi* att utföra beteendet. Kapacitet syftar till i vilken grad en individ kan utföra ett beteende och med autonomi innebär vilken påverkningsgrad en individ har över ett beteende. Med andra ord, är ett beteende svårt att genomföra eller att individen inte kan påverka beteendet själv påverkar hur vi ser på beteendet (Fishbein & Ajzen, 2010; Ajzen et al., 2007).

4.1.4 Sammanfattning

Med Reasoned Action Approach menar Fishbein och Ajzen (2010) att man kan förutse, förklara och i slutändan ändra ett beteende. För att göra detta utgår man från tre faktorer (attityd, upplevda normer och upplevd beteendekontroll). Utifrån dessa tre faktorer kan man utläsa om en individ har en intention till ett beteende och som utvecklas till ett faktiskt beteende. Som visas i figur 1 så finns det även bakomliggande faktorer som i sin tur styr ovanstående faktorer. Denna studie har valt att fokusera enbart på ovanstående tre faktorer då det inte finns utrymme för att undersöka alla dessa bakgrundsfaktorer.

4.2 Tidigare forskning

Jag kommer nedan kort sammanfatta vad tidigare forskning kommit fram till gällande elevers beteende, elevers attityd, elevers upplevda normer samt elevers upplevda beteendekontroll.

Listan på faktorer som gör att elever antingen inte kan eller inte vill delta på lektionerna i idrott och hälsa kan göras lång. Vissa saker är svåra att göra något åt såsom sjukdomar, skador eller att man glömt kläder vid något enstaka tillfälle. Dock finns det en grupp som aktivt väljer att inte delta på lektionerna av olika anledningar och där det också går att vidta åtgärder.

Skolinspektionen gjorde 2018 en stor granskning av ämnet idrott och hälsa för årskurs 7–9. Totalt granskades 100 skolor och närmare 3000 elever. Det kanske mest alarmerande som dök upp i granskningen var att en femtedel av eleverna inte regelbundet deltar på lektionerna i idrott och hälsa. Eriksson et al. (2003) visar också att drygt 10% av eleverna anger att de ofta är borta från lektionerna. Orsakerna bakom har jag nämnt kan vara många men faktum kvarstår, många elever missar undervisning i idrott och hälsa vilket för en del är enda tillfället för att vara fysiskt aktiv (Skolinspektionen, 2018). Vilka det är som inte deltar i lika hög utsträckning kan man

utläsa då elevers deltagande till viss del påverkas av lektionsinnehållet. Både Skolinspektionen (2018) och Londos (2010) skriver att bollspel tar en stor del av undervisningen och genomförs som en aktivitet likt den som utövas på fritiden. Konsekvensen blir att den grupp av elever som inte tycker om bollspel blir passiva och i vissa fall även väljer att inte delta på lektionerna.

I Lundvall och Meckbach (2008) visas även att elevernas deltagande på lektionerna i idrott och hälsa beror på vilket program de läser. Studien visar att elever från program med större akademiskt fokus i större utsträckning deltar på lektioner än de elever som går på praktiska eller estetiska program.

Idrott och hälsa är ett ämne som i stort är uppskattat och som majoriteten av eleverna tycker väldigt mycket om. Främst verkar detta bero på att ämnet upplevs som roligt (Larsson, 2004). Det finns mycket forskning om elevers attityd till idrott och hälsa. Genomgående visar studier hur roligt ämnet upplevs och har stor påverkan på attityden till ämnet (Mercier, Donovan, Gibbone & Rozga, 2017; Säfvenbom, Haugen & Bulie, 2014; Bibik, Goodwin & Omega-Smith, 2007; Nyberg & Larsson, 2014; Larsson & Redelius, 2008; Bailey, Armour, Kirk, Jess, Pickup & Sandford, 2009; Silverman, 2017; Eriksson et al., 2003). Vidare menar Armitage och Conner (2001) att det finns en stark korrelation mellan elevernas attityd till ämnet och deras medverkan på lektionerna.

Dock finns det en problematik med att ämnets fokus riktas mot att det ska vara lustfyllt och där eleverna ska tycka det är roligt. Problematiken ligger i att fokus inte riktas i samma utsträckning mot kunskapsinläring. Detta har gjort att både elever och lärare har svårt att uttrycka vad som faktiskt ska läras i ämnet (Larsson, 2004; Larsson & Redelius, 2008; Nyberg & Larsson, 2014). Eriksson et al. (2003) visar också att det finns en viss problematik då 40% av eleverna inte upplever ämnets kunskaper som meningsfulla. Skolinspektionen (2018) styrker detta ytterligare då en tredjedel av skolorna behövde bli bättre på att förmedla syfte och mål till sina elever. Granskningen visar även den att stort fokus ligger på att eleverna aktiveras och där reflektioner prioriteras bort.

Subramaniam och Silverman (2007) samt Silverman (2017) visar i sina studier att ämnets nöje och mening är tätt sammankopplade och påverkar varandra men hur roligt ämnet upplevs har större bidragande faktor till attityden om ämnet. De menar vidare att påverkas antingen nöje eller mening negativt så påverkar detta elevernas deltagande på lektionerna.

Hashim, Grove och Whipp (2008b) kommer i sin studie fram till att det finns vissa saker som korrelerar med att idrott och hälsa upplevs som roligt. De nämner till exempel att eleverna får jobba med sina kompisar, att eleverna får uppmuntran från sina föräldrar samt att läraren engagerar. Ytterligare en studie från Hashim, Grove och Whipp (2008a) visar också att uppmuntran från föräldrar samt att elevernas kompisar också deltar på lektionerna korrelerar med upplevelsen av ämnet. Bailey et al. (2009) styrker detta ytterligare och menar också på att elever influeras och påverkas av kompisar och föräldrar.

Vad gäller elevers inflytande på undervisningen visar forskning att detta påverkar elevers attityd till ämnet positivt (Hashim et al., 2008b). Dock visar forskning lite olika siffror i vilken utsträckning det sker, Lundvall och Meckbach (2008) redogör i sin studie att ungefär 75% av eleverna har påverkat lektionsinnehållet. Skolinspektionen (2018) redogör istället att 37% av eleverna har svarat att de ofta eller alltid får eller kan påverka innehållet. Motsatt har då 63% svarat att de sällan eller aldrig får eller kan påverka lektionsinnehållet.

Det finns vidare forskning som visar att elevinflytande förekommer men där man kan ifrågasätta hur det faktiskt går till. Både Larsson (2004) och Londos (2010) menar att det förekommer men att det oftast sker via majoritetsbeslut. Därav brukar den grupp av elever som hörs mest få sin vilja igenom gällande vilken aktivitet som ska väljas. Oftast är det elever som utövar idrott på fritiden som får bestämma vilket kan kopplas till det att idrottande elever upplever ämnet mer positivt än icke-idrottande elever (Lundvall & Meackbach, 2008; Säfvenbom et al., 2014; Keskin, Hergüner, Dönmez, Berisha & Ücan, 2017; Sandahl, 2005; Bernstein, Phillips & Silverman, 2011).

5 Metod

I detta kapitel presenteras studiens utformning, vilka studiedeltagande är samt hur studiens data har samlats in och bearbetats. Kapitlet avslutas med en presentation över de överväganden som gjorts för att säkerställa studiens kvalitet och etik.

5.1 Design

Vid uppstarten av en studie finns det vissa praktiska aspekter en forskare måste ta hänsyn till för att forskningen ska vara genomförbar. Att välja strategi och metod är en av dessa (Denscombe, 2016). Då detta är ett examensarbete på 15 högskolepoäng på läraryrket fanns det vissa ramar att förhålla sig till. Tiden är en sådan ramfaktor men också då examensarbetet ska behandla skolämnet idrott och hälsa.

Den strategi som jag har valt att använda mig av i denna studie är surveyundersökning, vilken syftar till att undersöka ett socialt fenomen som man sedan ställer mot en teori (Denscombe, 2016). Surveyundersökning passar väl in till det syfte jag har med denna studie då jag ska undersöka ett socialt beteende och då mot teorin *Reasoned Action Approach*. Den främsta fördelen jag ser med att använda mig utav surveyundersökning är att det både är tids- och kostnadseffektivt vilket passar denna studiens utformning (Denscombe, 2016). Vid användning av surveyundersökning kan man, om man vill, välja att antingen gå mot en kvantitativ eller en kvalitativ metod. Jag har valt en kvantitativ metod i form av en enkätundersökning. Då jag hade som mål att samla in tillräckligt mycket data för att kunna generalisera resultatet på en större population stärkte det även mitt val att använda en kvantitativ metod och i form av enkäter (Denscombe, 2016; Patel & Davidsson, 2011).

När man använder sig av en enkät är det redan på förhand bestämda frågor som ställs till respondenterna. På detta sätt måste frågorna forskaren ställer vara noggrant övervägda för att kopplas till det syfte studien har men också frågornas standardisering och strukturering. Med detta menas att frågorna måste anpassas till vilka respondenterna är, i vilken ordning frågorna kommer samt att respondenterna inte lämnas för stort utrymme att tolka (Patel & Davidsson, 2011). Denscombe (2016) menar att det finns tre kriterier som gör att en enkät kan räknas som forskningsmässig. (1) att svaren kan användas som data för analys. (2) att alla respondenter följer en identisk ordning av frågor på enkäten. (3) att informationen man får in kommer direkt från källan. Utifrån ovanstående valde jag att utforma enkäten med en direkt koppling till Reasoned Action approach (se figur 1.) och att eleverna själva fick fylla i enkäten utan några andra inblandade. Andra viktiga aspekter man måste ta hänsyn när man utformar en enkät är vilka respondenterna är och dess förmågor att svara (Denscombe, 2016). I mitt fall inriktade jag mig på gymnasieelever där läskunnighet inte borde vara ett problem. Dock kan elever behöva olika lång tid på sig för att fylla i enkäten. Jag gav eleverna viss lektionstid att fylla i enkäten om några frågor skulle dyka upp men enkäten var tillgänglig att fylla när som helst under den tvåveckorsperiod som enkäten låg öppen.

När jag utformade min enkät (se bilaga 1) och mina frågor utgick jag från Fishbein och Ajzen (2010) som grundligt går igenom vad man behöver tänka vid utformningen av en enkät som ska kopplas till RAA.

5.2 Urval

Studien baseras på insamlade svar från 286 elever. I tabell 1 nedan visas fördelningen av kön på de tre programinriktningarna. Av studiens deltagande är 62% tjejer och 38% killar. Naturinriktade program (Nat) är den grupp som har flest deltagare i studien och Praktisk/Estetiska program (Pra/Est) är den grupp med minst deltagare. En stor majoritet (82%) av studiens deltagare går första året på gymnasiet, 16 % går andra året och endast ett fåtal elever har gått en längre tid.

Tabell 1 Programinriktning och kön

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est	Totalt
1 Kille	25%	48%	39%	38%
2 Tjej	75%	52%	61%	62%
Totalt	100%	100%	100%	100%

Anledningen till att jag valde elever på gymnasiet var för att det är dessa elever jag kommer jobba med i framtiden men också då jag har erfarenhet från gymnasieelever från min VFU. Jag har valt att endast inkludera de elever som läser idrott och hälsa just för tillfället då det finns frågor i enkäten som förutsätter detta.

Eleverna som deltar i studien går på skolor där jag känner lärare och därmed lättare har kunnat ta kontakt och frågat om intresserade elever. Jag har dock inte haft någon kontroll över vilka klasser som sedan tillfrågats på de olika skolorna. Detta är vad Denscombe (2016) benämner som ett bekvämlighetsurval. Detta val gjorde jag framförallt för att få in tillräckligt många svar för att kunna göra statistiska beräkningar. Majoriteten av de som svarade angav svar på samtliga frågor. Studien fick ett inre bortfall på under 1%.

5.3 Datainsamling

Jag har i denna studie valt att samla in min data med hjälp av enkäter. Fishbein och Ajzen (2010) beskriver i sin bok viktiga aspekter att ta hänsyn till när man utformar enkätfrågor som man vill ska passa in på *Reasoned Action Approach*. De föreslår även ett tillvägagångssätt uppdelat i olika steg som jag valde att följa. Första steget är att definiera det beteende man vill undersöka. Jag har i denna studie valt att undersöka deltagande eller inte deltagande under lektionerna i idrott och hälsa och vad som kan förklara beteendet. Nästa steg är att avgöra vilka man ska undersöka, jag har valt att fokusera min studie på gymnasieelever som läser idrott och hälsa i dagsläget. Nästa steg är att formulera frågor som är direkt kopplade till den modell som *Reasoned Action Approach* har tagit fram (se figur 1). Detta landade i ett formulär innehållande 20 frågor (se bilaga 1).

Nästa steg i processen var att välja hur enkäten skulle nå ut till eleverna. Jag valde att göra min enkät på internet för att kunna nå ut till fler gymnasieelever samt att det sparade mig tid både vid datainsamlingen men också vid databearbetningen (Denscombe, 2016). Nackdelen enligt

Denscombe (2016) med en enkät över internet är att man inte kan ha 100% koll på vilka det är som fyller i enkäten. Det var ett övervägande jag gjorde men tyckte att det var det enda rimliga tillvägagångssättet med tanke på tidsramen vi styrs av och mitt uppsatta mål på 200 svar. Den enda plattform som jag hade hört talas om tidigare var Google formulär men efter råd av min handledare ansåg han att jag skulle använda Webropol som Göteborgs Universitet har tillgång till. Webropol är en hemsida där man kan utforma en enkät, dela enkäten samt följa upp insamlade data på en och samma sida. Efter datainsamlingen kunde jag med ett klick göra om det till en SPSS-fil som jag senare kunde öppna upp direkt i SPSS (Webropol, 2019).

Innan jag började med datainsamlingen valde jag att göra en pilotstudie för att säkerställa att enkäten fungerar ute i praktiken (Denscombe, 2016; Patel & Davidsson, 2011). Jag började med att diskutera enkäten tillsammans med två kurskamrater för att få deras synpunkter. Efter vissa små justeringar gjorde jag sedan samma sak med två gymnasieelever. Efter ytterligare små justeringar i framförallt ordval kunde jag slutställa enkäten för att börja samla in data.

Jag samlade in data genom att dela länken till enkäten via skolornas olika plattformar (t ex. Google Classroom). Jag frågade verksamma lärare i idrott och hälsa om tillstånd för att avvara tid till att fylla i min enkät. Majoriteten av de lärare jag frågade gick med på detta medan ett par gick med på att dela länken men ville inte att det skulle göras under lektionstid. Enkäten låg öppen under drygt två veckor vilket gjorde att eleverna när som helst under denna period kunde gå in och svara på enkäten. Jag valde att skicka ut en påminnelse till lärarna som i sin tur påminde sina elever om enkäten med 2–3 dagar kvar vilket kan vara till hjälp för att få upp svarsfrekvensen (Denscombe, 2016).

Jag hade som mål innan studien att komma upp i minst 200 respondenter då jag skulle kunna göra en faktoranalys på *Reasoned Action Approach*. För detta krävs enligt Kline (2011) minst 20 svar per fråga eller faktor. I mitt fall skulle detta innebära minst 200 svar vilket jag har nått i med mina 286 elevsvar.

5.4 Databearbetning och analys

Då syftet med denna studie var att uppmärksamma gymnasieelevers deltagande i Idrott och hälsa och hur faktorer påverkar detta använde jag mig utav deskriptiv statistik i form av frekvenstabeller. Deskriptiv statistik är ett vanligt tillvägagångssätt för att skapa en bild av ett problem som man sedan kan bygga vidare på (Barmark och Djurfeldt, 2015). Jag har också använt mig utav regressionsanalyser för att undersöka kopplingar mellan de olika faktorerna.

För att bearbeta min insamlade data har jag valt att använda statistikprogrammet SPSS 25 (Statistical Package for the Social Sciences) som fanns tillgängligt att ladda ner för studenter på Göteborgs Universitet. SPSS 25 är ett relativt enkelt statistikprogram där man kan göra många olika saker och som passar såväl nybörjare som mer kunniga.

Första steget när datainsamlingen var klar var att föra över min data till SPSS. Detta gjordes väldigt enkelt då jag kunde spara ner min insamlade data i en SPSS-fil direkt från Webropol och sedan öppna upp i SPSS. För att göra min data mer lättarbetad valde jag att först döpa om mina variabler. Nästa steg var att kolla att den data jag samlat in kunde användas vidare. Jag valde också att sätta samman de olika gymnasieprogrammen till tre olika istället för de elva som hade kommit fram i min data. Jag valde att först göra en samhällsvetenskaplig inriktning som innehöll samhälls-, ekonomi-, handels- och humanistiska programmet. Den andra gruppen jag valde var naturvetenskaplig som innehåller natur- och teknikprogrammet. Den sista

grupperingen av program var praktisk/estetisk som innehöll el-, bygg-, vård-, estetiska och barn och fritidsprogrammet. För att kolla om det finns signifikanta skillnader inom och mellan fler än två grupper gjordes en variationsanalys (Denscombe, 2016), i mitt fall valde jag det som heter ANOVA.

För att ta fram resultat från den data jag samlat in började jag med att göra frekvenstabeller (se resultat). Med hjälp av frekvenstabeller kunde jag se hur eleverna har svarat i de olika frågorna samt vilken procentuell fördelning det är i och mellan grupperna. Jag valde även att göra en multipel regressionsanalys på studiens resultat. Vid multipla regressionsanalyser vill man se i vilken utsträckning en oberoende variabel påverkar en beroende variabel. I denna studie finns det tre oberoende variabler (attityd, upplevda normer, upplevd beteendekontroll) och därför har jag då gjort en multipel då man kan sätta in samtliga tre variabler samtidigt för att se dess påverkningsgrad. Jag valde även att göra en enskild multipel regressionsanalys för varje programinriktning för att se om påverkningsgraden skiljde sig mellan de olika programinriktningarna (se resultat).

5.5 Validitet och reliabilitet

Vid forskning är det viktigt att man undersöker och mäter det man faktiskt vill få svar på och att den data man får fram är av god kvalitet. I dessa sammanhang pratar man då om forskningens validitet och reliabilitet. Med validitet menas att man undersöker det som är relevant i sammanhanget och med reliabilitet menas att data är pålitlig (Cohen, Manion, & Morrison, 2018; Barmark & Djurfeldt, 2015).

För att försäkra mig om enkätens kvalitet har jag tagit fram enkätfrågorna i tät anslutning till Fishbein och Ajzen (2010). Jag har diskuterat frågorna ihop med två kurskamrater och sedan med två gymnasieelever. Att diskutera enkäten med målgruppen kan ses som en form av pilotstudie då man försäkras sig om att målgruppen förstår ändamålet (Denscombe, 2016; Barmark & Djurfeldt, 2015). Jag har gett eleverna möjlighet att svara på frågorna både under lektionstid men också på fritiden för att inte behöva stressa och bara kryssa i ett svar utan tanke.

Studiens frågeformulär innehöll 5 grupper av frågor (frågebatterier). Det vill säga attityd, uppfattade normer, upplevd beteendekontroll, intention och beteende. Jag har testat reliabiliteten inom varje frågebatteri vilket nedan kommer att anges i Cronbach's alpha-värde (α). Enligt Cohen et al. (2018) finns det olika grad av reliabilitet. Allting som ligger över $\alpha=0.6$ räknas som acceptabelt och reliabiliteten ökar om talet närmar sig $\alpha=1.0$.

Vad gäller attityd bedömdes reliabiliteten som mycket hög ($\alpha=0.86$). För upplevd beteendekontroll bedömdes reliabiliteten som acceptabel ($\alpha=0.63$) För intention bedömdes reliabiliteten som acceptabel ($\alpha=0.69$) För beteende bedömdes reliabiliteten som mycket hög ($\alpha=0.83$). Vad gäller det sista frågebatteriet, uppfattade normer, bedömdes reliabiliteten som oacceptabel ($\alpha=0.43$). För att få reliabiliteten till en acceptabel nivå kunde jag ta bort fråga 12 vilken var anledningen till att reliabiliteten var låg. Reliabiliteten efter att fråga 12 blivit bortplockad hamnade då på $\alpha=0.67$ vilket räknas som acceptabelt. Därmed kommer inte fråga 12 att användas till resultatet i denna studie.

5.6 Forskningsetiska principer

När man bedriver forskning brukar man också prata om etik, vad forskare får och inte får göra. Etik utgår från normer och värderingar, vad vi tycker är gott eller ont. Likaså gäller det även

inom forskningen, skulle en testperson fara illa eller må dåligt av forskningen följer det inte forskningens etik (Hermerén, 2017). För att bedriva forskning med hög kvalitet och att skydda testpersonen har Vetenskapsrådet (2002) tagit fram fyra forskningsetiska principer som forskare ska utgå från när de bedriver forskning. (1) Informationskravet menar att forskaren skall informera syftet med forskningen till testpersonerna. Viktigt att testpersonerna blir informerade om att det när som helst går att avbryta forskningen om de så vill. (2) Samtyckeskravet menar att det är testpersonen själv som väljer om den vill medverka. Det är alltså helt frivilligt att delta. (3) Konfidentialitetskravet menar att studiens insamlade information av framförallt personuppgifter inte hamnar hos obehöriga. (4) Nyttjandekravet innebär att den data som samlas in under den aktuella studien inte får användas i något annat syfte än att svara på frågorna i den aktuella studien. Insamlade data får alltså inte användas i någon annan forskning även om den så skulle passa in.

Vad gäller informationskravet och samtyckeskravet har eleverna meddelats examensarbetets innebörd och vad det vill undersöka. Vidare har eleverna också meddelats att det är frivilligt att svara på frågorna. Personuppgifter så som namn, personnummer eller mailadresser har inte efterfrågats vilket gör insamlad data anonym. Examensarbetet har ingen avsikt att vidare använda den insamlade data i annat syfte än just denna studie vilket stämmer överrens med nyttjandekravet. Hermerén (2017) menar dock att man aldrig kan lova till 100% att detta hålls då det kan hända oförutsägbara saker som gör att forskningsmaterialet går över till andra forskare eller liknande.

6 Resultat

Studiens enkät består av totalt 20 frågor uppdelat i 6 olika områden. Enkäten innehåller fyra bakgrundsfrågor, fyra frågor om attityd, fyra frågor om upplevda normer, fyra frågor om upplevd beteendekontroll, två frågor om elevernas intention och avslutas med två frågor om eleverna faktiska beteende. Det är även utifrån dessa områden som resultatavsnittet kommer att redovisas. Jag har valt att redovisa bakgrundsfrågorna i urvalskapitlet där det går att läsa mer om vilka eleverna är. Resultatavsnittet avslutas med en multipel regressionsanalys för att se vilken påverkningsgrad de olika variablerna har på beteendet.

6.1 Beteende/Intention

För att undersöka elevernas faktiska deltagande har eleverna svarat på två frågor, en fråga om deltagande och en om frånvarande. Frågorna är ställda utifrån lektioner under den senaste månaden.

Först ställdes frågan om eleverna varit med på samtliga lektioner den senaste månaden. Resultatet som redovisas i tabell 2 visar att Nat är den grupp som haft mest närvaro och Pra/Est minst närvaro på lektionerna. 70% av Nat-eleverna, 55% av Sam-eleverna och 35% av Pra/Est-eleverna stämmer helt in i påståendet vilket visar att naturinriktade program har högre närvaro än vad samhällsinriktade och praktisk/estetiskt inriktade program har $M_{SAM}=4.24(1.06)$, $M_{NAT}=4.44(1.09)$, $M_{PRA/EST}=3.67(1.35)$. Det saknas statistiska säkerställda skillnader mellan Sam och Nat men det finns signifikanta skillnader mellan Sam och Pra/Est samt mellan Nat och Pra/Est, $F(2,280)=10.47$, $p<.001$.

Tabell 2 Faktiskt deltagande

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	55%	70%	35%
4 Stämmer till stor del	26%	19%	28%
3 Stämmer delvis	12%	3%	17%
2 Stämmer mycket lite	3%	2%	9%
1 Stämmer inte alls	4%	6%	11%
Totalt	100%	100%	100%

Fråga två, vilken också undersöker elevernas faktiska deltagande på ämnets lektioner, fokuserar mot elevernas frånvarande på lektioner under den senaste månaden. Nedan i tabell 3 redovisas resultatet.

På frågan om eleverna missat lektioner senaste månaden i idrott och hälsa svarar 71% av Nat-eleverna att det inte stämmer alls. Drygt hälften av Sam-eleverna och 37% av Pra/Est-eleverna svarar också att påståendet inte stämmer alls. Pra/Est är den grupp där störst andel anger att påståendet stämmer helt vilket menas att de har missat lektioner senaste månaden, $M_{SAM}=4.08(1.23)$, $M_{NAT}=4.4(1.14)$, $M_{PRA/EST}=3.67(1.32)$. Det finns signifikant skillnader finns mellan grupperna Nat och Pra/Est $F(2.280)=8.26$, $p<.001$.

Tabell 3 Faktiskt frånvarande

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer inte alls	53%	71%	37%
4 Stämmer mycket lite	24%	13%	21%
3 Stämmer delvis	7%	5,5%	24%
2 Stämmer till stor del	11%	5%	8%
1 Stämmer helt	5%	5,5%	10%
Totalt	100%	100%	100%

Resultatet om eleverna faktiska beteende visar på att Nat är den grupp med högst närvaro. Pra/Est är den grupp där minst andel elever anger att de är deltagande på lektionerna men också den grupp där störst andel elever anger att de missat lektioner. Eleverna från Sam anger att de ligger någonstans mitt emellan de andra båda grupperna med visst närmande av Nat.

För att mäta elevernas intention till att delta på lektionerna i idrott och hälsa den närmaste månaden har två frågor ställts. En fråga om eleverna planerar att delta på lektionerna och en fråga om eleverna planerar att missa lektionerna.

Första frågan om elevernas intention till deltagande närmaste månaden visar att majoriteten av eleverna planerar att delta på lektionerna (se tabell 4). Den grupp där minst andel personer svarat att påståendet stämmer helt är Pra/Est där 52% svarar detta. Eleverna från Nat är den grupp där flest svarar att påståendet stämmer helt med 75%. Sam kommer strax bakom med 70%, $M_{SAM}=4.5(.92)$, $M_{NAT}=4.6(.86)$, $M_{PRA/EST}=4.1(1.24)$. Tabellen visar vidare att elever i

Pra/Est i större utsträckning planerar att inte delta på lektionerna än vad elever på Sam och Nat gör. Det finns statistiskt säkerställda skillnader mellan Sam och Pra/Est samt mellan Nat och Pra/Est, $F(2.280)=6.24$, $p<.002$.

Tabell 4 Framtida deltagande

	Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5	Stämmer helt	70%	75%	52%
4	Stämmer till stor del	14%	18%	27%
3	Stämmer delvis	14%	3%	10%
2	Stämmer mycket lite	1%	0%	3%
1	Stämmer inte alls	2%	4%	9%
	Totalt	100%	100%	100%

Andra frågan som behandlar elevernas tänkta deltagande närmaste månaden är ställd i rak motsats till föregående fråga då eleverna nu istället svarar på om de planerar att missa några lektioner närmaste månaden. I tabell 5 nedan redovisas resultatet.

Tabellen visar att stor majoritet av samtliga elever planerar att inte missa några lektioner närmaste månaden och därmed inte håller med i påståendet. Nat är den grupp där flest elever angett att de inte tänker missa några lektioner och Pra/Est är den grupp där flest elever funderar på att missa lektioner, $M_{SAM}=4.4(1.04)$, $M_{NAT}=4.6(.92)$, $M_{PRA/EST}=4.3(1.25)$. Signifikanta skillnader saknas mellan grupperna i denna fråga, $F(2.279)=2.65$, $p>.073$.

Tabell 5 Framtida frånvarande (gäller ej sjukdom, ledighet)

	Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5	Stämmer inte alls	70%	80%	64%
4	Stämmer mycket lite	12%	10%	18%
3	Stämmer delvis	10%	5%	6%
2	Stämmer till stor del	6%	1%	3%
1	Stämmer helt	2%	4%	9%
	Totalt	100%	100%	100%

Vad gäller elevernas intentioner till att delta på lektionerna närmaste månaden visar att stor majoritet tänker delta. Nat är den grupp där störst andel elever tänker delta på lektionerna och Pra/Est är den grupp där minst andel elever tänker delta.

6.2 Attityd

För att undersöka attityden till idrott och hälsa svarade eleverna på fyra frågor. Två frågor behandlar ämnets vikt och därmed utgår från den kognitiva grenen av begreppet attityd och två frågor behandlar hur roligt ämnet upplevs av eleverna vilket kopplas till den emotionella grenen av begreppet attityd. Första frågan undersöker hur viktigt ämnet är, andra frågan hur roligt

ämnet är, tredje frågan hur viktigt det är att delta på lektionerna och fjärde frågan hur roligt det är att delta på lektionerna.

Första frågan undersöker hur viktigt eleverna tycker att ämnet idrott och hälsa är. Nedan i tabell 6 redovisas resultatet.

Tabell 6 Ämnets vikt.

	Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5	Mycket viktigt	22%	23%	18%
4	Viktigt	46%	50%	37%
3	Varken eller	23%	20%	32%
2	Oviktigt	2%	4%	10%
1	Mycket oviktigt	6%	3%	3%
	Totalt	100%	100%	100%

Tabellen visar att Sam och Nat med 22% respektive 23%, ser ämnet som viktigare än vad Pra/Est gör med sina 18%, $M_{SAM}=3.76(.03)$, $M_{NAT}=3.88(.9)$, $M_{PRA/EST}=3.58(.98)$. Det finns inga signifikanta skillnader mellan programmen, $F(2,284)= 2.25$, $p>.11$. Tabellens resultat visar tendenser på att elever från Pra/Est inte tycker ämnet idrott och hälsa är lika viktigt som elever från Sam och Nat.

Andra frågan som kopplas till elevers attityd undersöker hur roligt eller tråkigt eleverna tycker att ämnet är. Nedan i tabell 7 redovisas resultatet.

Tabell 7 Ämnets nöje

	Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5	Mycket roligt	30%	21%	17%
4	Roligt	39%	45%	29%
3	Varken eller	24%	30%	28%
2	Tråkigt	6%	9%	16%
1	Mycket tråkigt	6%	5%	10%
	Totalt	100%	100%	100%

Tabellen visar att Sam är den grupp där eleverna upplever ämnet som mest roligt medans Pra/Est är den grupp som upplever ämnet som minst roligt men också mest tråkigt, $M_{SAM}=3,74(1.14)$, $M_{NAT}=3,68(1.07)$, $M_{PRA/EST}=3,28(1.22)$. Det finns signifikanta skillnader mellan Sam och Pra/Est samt mellan Nat och Pra/Est, $F(2,284)=4.18$, $p<.05$ (Bonferroni).

Tredje frågan som behandlar elevernas attityd undersöker i vilken grad eleverna tycker det är viktigt att delta på lektionerna i idrott och hälsa. Resultat visar att eleverna tycker det är viktigt att vara deltagande på lektionerna i idrott och hälsa. 77% av eleverna, oavsett programinriktning

eller kön, tycker det är viktigt eller mycket viktigt att delta på lektionerna och endast 5% tycker det är oviktigt eller mycket oviktigt (se tabell 8).

Vad gäller skillnader mellan de olika programinriktningarna visar resultatet att Pra/Est är den grupp där minst antal svarat att det är mycket viktigt med sina 19%. I både Nat och Sam har eleverna svarat liknande där 35% i Sam och 39% i Nat tycker det är mycket viktigt att delta på lektionerna, $M_{SAM}=4,06(.9)$, $M_{NAT}=4,21(.76)$, $M_{PRA/EST}=3,76(.86)$. Det finns signifikanta skillnader mellan grupperna Pra/Est och Nat samt mellan Pra/Est och Sam, $F(2,283)=6.64$, $p<.002$ (Bonferroni).

Tabell 8 Deltagandets vikt

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Mycket viktigt	35%	39%	19%
4 Viktigt	44%	46%	46%
3 Varken eller	15%	13%	29%
2 Oviktigt	5%	3%	5%
1 Mycket oviktigt	1%	0%	1%
Totalt	100%	100%	100%

Fjärde och sista frågan som hör samman med elevernas attityd till idrott och hälsa undersöker i vilken grad eleverna tycker det är roligt att delta på lektionerna i idrott och hälsa. I tabell 9 nedan redovisas resultatet. Ur tabellen kan man tyda att Sam, med 27%, är den grupp där flest antal elever tycker det är mycket roligt att delta på lektionerna. Tabellen visar också att Pra/Est, med 13%, är den grupp där minst antal elever angett att det är mycket roligt att delta på lektionerna. Det är också i Pra/Est där flest angett att det är mycket tråkigt att delta på lektionerna, $M_{SAM}=3.7(1.13)$, $M_{NAT}=3.76(.99)$, $M_{PRA/EST}=3.19(1.18)$. Statistiskt säkerställda skillnader finns mellan Sam och Pra/Est samt mellan Nat och Pra/Est, $F(2,283)=7.24$, $p<.001$.

Tabell 9 Deltagandets nöje

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Mycket roligt	27%	20%	13%
4 Roligt	37%	50%	31%
3 Varken eller	22%	18%	30%
2 Tråkigt	7%	8%	15%
1 Mycket tråkigt	6%	4%	11%
Totalt	100%	100%	100%

Resultatet gällande elevernas attityd till idrott och hälsa visar att Nat är den grupp där eleverna tycker att ämnet i sig är viktigast men också den grupp som tycker att deltagande på undervisningen är viktigast. Sam är den grupp där störst andel tycker att ämnet är mycket roligt. Både vad det gäller ämnets nöje och vikt så svarar eleverna på Pra/Est lägst.

6.3 Upplevda normer

För att undersöka elevernas upplevda normer fick de svara på fyra frågor varav tre kommer att redovisas under detta kapitel (läs mer under metod). Dessa tre frågor är uppdelade i två fokusområden, påverkan om vad andra tycker (*injunctive norms*) och påverkan om vad andra gör (*descriptive norms*). Första frågan undersöker hur viktigt elevernas föräldrar tycker att ämnet idrott och hälsa är. Andra frågan undersöker hur viktigt elevernas närmaste vänner tycker att ämnet är och tredje frågan undersöker i vilken utsträckning elevernas närmaste vänner deltar på lektionerna.

Första frågan undersöker i vilken grad elevernas föräldrar tycker att ämnet idrott och hälsa är viktigt. Resultatet redovisas i tabell 10 nedan. Tabellen visar att majoriteten av eleverna, oavsett programriktning, anger att påståendet om att deras föräldrar tycker ämnet är viktigt stämmer till stor del eller helt. Skillnaden mellan de olika grupperna visar att Nat är den elevgrupp där flest svarat att påståendet stämmer helt med 40%. I gruppen Sam anger 34% att påståendet stämmer helt och i gruppen Pra/Est har 32% svarat att det stämmer helt, $M_{SAM}= 3.91(1.06)$, $M_{NAT}= 4.01(1.01)$, $M_{PRA/EST}= 3.78(1.11)$. Det finns ingen statistisk signifikans mellan grupperna, $F(2,282)=1.04$, $p>.354$.

Tabell 10 Föräldrars syn på om ämnet är viktigt

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	34%	40%	32%
4 Stämmer till stor del	36%	31%	30%
3 Stämmer delvis	23%	23%	28%
2 Stämmer mycket lite	2%	4%	5%
1 Stämmer inte alls	5%	3%	5%
Totalt	100%	100%	100%

Andra frågan som berör elevernas upplevda normer undersöker i vilken utsträckning elevernas bästa vänner tycker att idrott och hälsa är viktigt. De elever som svarar ”stämmer helt” menar att deras bästa vänner anser att ämnet är viktigt medan de elever som svarat ”stämmer inte alls” menar att deras bästa vänner inte tycker att ämnet är viktigt. I tabell 11 nedan redovisas resultatet.

Resultatet visar att Nat är den grupp där elever i störst utsträckning, med 17%, svarar att påståendet stämmer helt och i minst utsträckning svarar att påståendet stämmer inte alls (4%). I andra riktningen visar tabellen att Pra/Est är den grupp där elever i störst utsträckning och svarat att påståendet inte alls stämmer (11%) och minst andel som svarar att påståendet stämmer helt (3%). Sam ligger mitt emellan där 7% av eleverna svarar att påståendet stämmer helt och 6% svarar att påståendet inte stämmer alls, $M_{SAM}=3.11(.97)$, $M_{NAT}=3.5(1.03)$, $M_{PRA/EST}=2.85(.94)$. Det finns statistiskt säkerställda skillnader mellan grupperna Nat och Sam samt mellan Nat och Pra/Est, $F(2,282)=10.48$, $p<.001$.

Tabell 11 Vänners syn på om ämnet är viktigt

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	7%	17%	3%
4 Stämmer till stor del	24%	34%	18%
3 Stämmer delvis	46%	33%	53%
2 Stämmer mycket lite	16%	12%	15%
1 Stämmer inte alls	6%	4%	11%
Totalt	100%	100%	100%

Resultatet i tabell 11 visar på att det finns en skillnad mellan de olika grupperna och där Nat-eleverna i större utsträckning umgås med vänner som tycker att ämnet idrott och hälsa är viktigt. Elever från Pra/Est visar istället att de i större utsträckning umgås med vänner som inte tycker att ämnet är så viktigt.

Tredje och sista frågan som behandlar elevernas upplevda normer undersöker i vilken utsträckning elevernas bästa vänner är delaktiga på lektionerna i idrott och hälsa. Elever som svarar att påståendet ”stämmer helt” menar att deras bästa vänner deltar på lektionerna medan elever som svarar ”stämmer inte alls” menar att deras bästa vänner inte är delaktiga på lektionerna. I tabell 12 redovisas resultatet.

Tabellen visar att väldigt få antal elever, oavsett programinriktning, har svarat att deras vänner inte är delaktiga på lektionerna. Endast 5% av samtliga elever har svarat att påståendet stämmer mycket lite eller inte alls. Hur svaren skiljer sig åt mellan programinriktningarna visas att hälften (49%) av eleverna i Nat svarar att påståendet stämmer helt. Pra/Est är den grupp där minst andel elever svarar att påståendet stämmer helt med 19%. Vad gäller Sam-eleverna svarar 28% av eleverna att påståendet stämmer helt, $M_{SAM}=3.85(.97)$, $M_{NAT}=4.32(.79)$, $M_{PRA/EST}=3.63(.89)$. Det finns säkerställda skillnader mellan grupperna Nat och Sam samt mellan Nat och Pra/Est, $F(2.282)=15.2$, $p<.001$.

Tabell 12 Vänners lektionsdeltagande i idrott och hälsa

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	28%	49%	19%
4 Stämmer till stor del	38%	37%	33%
3 Stämmer delvis	26%	12%	42%
2 Stämmer mycket lite	5%	3%	5%
1 Stämmer inte alls	2%	0%	1%
Totalt	100%	100%	100%

Resultatet om elevernas upplevda normer indikerar på att elevernas föräldrar, oavsett programinriktning, tycker att ämnet är viktigt i lika hög utsträckning. Resultatet visar också att Nat är den grupp där eleverna bästa vänner både tycker ämnet är viktigare och är mer delaktiga på lektionerna i större utsträckning än vad Sam och Pra/Est gör.

6.4 Upplevd beteendekontroll

Kommande fyra frågor behandlar elevernas upplevda kontroll under lektionerna i idrott och hälsa. Frågorna har delats upp i två fokusområden, *kapacitet* och *autonomi*. De första två frågorna undersöker elevernas egen kapacitet och de sista två undersöker elevernas möjlighet till påverkan av undervisningen (autonomi.).

Första frågan undersöker om eleverna upplever att det är svårt att delta på lektionerna i idrott och hälsa vilket kopplas till elevernas kapacitet. I tabell 13 nedan redovisas resultatet.

I båda grupperna Sam och Nat uppger drygt hälften av eleverna att påståendet inte stämmer alls och då att det inte är svårt att delta på lektionerna. 38% av eleverna från Pra/Est svarar också att det inte stämmer alls. Knappt var femte elev från Pra/Est uppger att påståendet stämmer helt eller till stor del vilket visar på de eleverna upplever ämnet svårare än både Sam och Nat, $M_{SAM}=4.17(1.13)$, $M_{NAT}=4.18(1.05)$, $M_{PRA/EST}=3.82(1.24)$. Det saknas statistiskt säkerställda skillnader mellan grupperna i denna fråga, $F(2.282)=2.78$, $p>.064$.

Tabell 13 Upplevd svårighetsgrad

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	5%	3%	6%
4 Stämmer till stor del	4%	5,5%	12%
3 Stämmer delvis	12%	14,5%	14%
2 Stämmer mycket lite	26%	26%	30%
1 Stämmer inte alls	53%	51%	38%
Totalt	100%	100%	100%

Andra frågan som berör eleverna kapacitet frågar efter om eleverna klarar av det mesta som görs på lektionerna i idrott och hälsa. Nedan i tabell 14 redovisas resultatet.

Tabellen visar att en mycket liten andel elever (3%) svarat att påståendet stämmer mycket lite eller inte alls. Elever från Nat är den grupp som anser sig klara av lektionerna bäst då 52% angett att påståendet stämmer helt. Pra/Est-elever är den grupp som anser sig klara av minst saker på lektionerna då 38% svarat att påståendet stämmer helt. Sam-elever hamnar mitt emellan med sina 45%, $M_{SAM}=4.26(.82)$, $M_{NAT}=4.38(.8)$, $M_{PRA/EST}=3.99(.98)$. Det finns signifikanta skillnader mellan Nat och Pra/Est, $F(2.281)=4.86$, $p<.008$.

Tabell 14 Upplevd kapacitet

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	45%	53%	38%
4 Stämmer till stor del	39%	35%	30%
3 Stämmer delvis	14%	9%	25%
2 Stämmer mycket lite	1%	2%	5%
1 Stämmer inte alls	1%	1%	2%

Totalt	100%	100%	100%
--------	------	------	------

Första frågan som undersöker elevernas uppfattning om möjlighet till påverkan på lektionerna fokuserar på lektionens tillvägagångssätt. Resultatet redovisas nedan i tabell 15.

Ungefär en tredjedel av eleverna, oavsett programinriktning, uppger att påståendet stämmer mycket lite eller inte alls. Det alternativ som skiljer sig mest åt mellan grupperna är ”stämmer till stor del” där Sam med 19% är mest representerat, Nat ligger på 16% och Pra/Est på 8%, $M_{SAM}= 2.9(1.07)$, $M_{NAT}= 2.87(1.05)$, $M_{PRA/EST}= 2.65(.99)$. Det finns inga signifikanta skillnader mellan grupperna, $F(2.282)=1.5$, $p>.224$, men man kan ändå utläsa en tendens att elever från Pra/Est upplever att de har mindre inflytande på lektionernas tillvägagångssätt.

Tabell 15 Upplevd möjlighet att påverka lektioners tillvägagångssätt

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	7%	7%	5%
4 Stämmer till stor del	19%	16%	8%
3 Stämmer delvis	40%	45%	48%
2 Stämmer mycket lite	23%	20%	25%
1 Stämmer inte alls	11%	12%	14%
Totalt	100%	100%	100%

Nedan presenteras andra frågan som berör elevernas upplevda påverkan på lektionerna. Till skillnad från frågan ovan är denna andra fråga ställd utifrån påverkan på lektionsinnehållet och inte tillvägagångssättet. Resultatet visas i tabell 16 nedan.

Tabellen visar att elever från Pra/Est är den grupp med minst inflytande då bara 4% svarat att de får ett tydligt inflytande och 19% som menar att de inte får något inflytande alls. Medelvärdena för Sam och Nat visar att de båda grupperna ser liknande på hur stort inflytande de har på lektionsinnehållet, $M_{SAM}= 2.68(1.15)$, $M_{NAT}= 2.69(.98)$, $M_{PRA/EST}= 2.43(.99)$. Det saknas statistiskt säkerställda skillnader mellan de olika grupperna i denna fråga, $F(2.282)=1.76$, $p>.174$.

Tabell 16 Upplevd möjlighet att påverka lektionsinnehållet

Innehåll	Sam	Nat	Pra/Est
5 Stämmer helt	8%	4,5%	4%
4 Stämmer till stor del	14%	10%	6%
3 Stämmer delvis	31,5%	50%	38%
2 Stämmer mycket lite	30,5%	22%	33%
1 Stämmer inte alls	16%	13,5%	19%
Totalt	100%	100%	100%

Resultaten från påverkan på både tillvägagångssätt och innehåll visar samma tendenser. Eleverna upplever ett generellt lågt inflytande och att Pra/Est är den grupp där eleverna upplever sig ha minst möjlighet att påverka undervisningen.

6.5 Regressionsanalyser

För att göra ytterligare en analys av studiens insamlade data valde jag att använda mig utav multipla regressionsanalyser. Mer specifikt har jag valt att undersöka de direkta effekterna av attityder, upplevda normer och upplevd beteendekontroll. För att undersöka de direkta effekterna har jag valt att använda mig av sumvariabler genom att istället för att varje fråga från enkäten ska fungera som en variabel har jag lagt samman de fyra frågor som till exempel handlar om attityd till en variabel. Detta har jag gjort för samtliga tre faktorer attityd, upplevda normer och upplevd beteendekontroll men också för intention och beteende. Med hjälp av en multipel regressionsanalys kan jag se i vilken utsträckning varje variabel (faktor) påverkar studiens angivna beteende.

Nedan presenteras fyra multipla regressionsanalyser där den första kopplades till hela samplet, den andra till det samhällsinriktade program, den tredje till naturinriktade program och den fjärde och sista till praktiska/estetiska program.

Nedan i tabell 17 visas den multipla regressionsanalysen för hela samplet. Tabellen visar att elevernas attityd till ämnet idrott och hälsa har stor påverkan på deras beteende. Både upplevda normer och upplevd beteendekontroll visar sig ha liten påverkan på beteendet. I tabell 17 går det också att utläsa i kolumnen längst ut till höger att attitydens påverkan är signifikant. Modellen för Reasoned Action Approach kan till 33,2% (Adjusted $R^2 = .332$) förklara elevernas beteende, $F(3.279) = 46.152$, $p < .000$.

Tabell 17 Multipel regressionsanalys för hela samplet

	<i>b</i>	SE <i>b</i>	β	t	Sig.
(Constant)	1,367	.314		4,355	.000
Attityd	.758	.091	.584	8,372	.000
Upplevda normer	.008	.085	.004	.090	.928
Upplevd beteendekontroll	-.028	.098	-.018	-.290	.772

Regressionsanalysen för eleverna från samhällsinriktade program visar även den att elevernas attityd är det som påverkar elevernas beteende i störst utsträckning (se tabell 18). Tabellen visar också att upplevda normer och upplevd beteendekontroll har lite inverkan på beteendet. Det finns ingen signifikans för upplevda normer och upplevd beteendekontroll men det gör det för attityd. Modellen för Reasoned Action Approach kan till 43,8% (Adjusted $R^2 = .438$) förklara elevernas beteende, $F(3.91) = 23.632$, $p < .000$.

Tabell 18 Multipel regressionsanalys för de samhällsinriktade programmen

	<i>b</i>	SE <i>b</i>	β	t	signifikans
(Constant)	.990	.447		2,216	.029
Attityd	.766	.154	.632	4,975	.000
Upplevda normer	.086	.134	.062	.640	.524

Upplevd beteendekontroll -.015 .156 -.011 -.094 .925

Tabell 19 visar även den att Nat-elevernans attityd har stor påverkan på elevernas beteende. Upplevda normer visar sig ha liten påverkan men däremot visar tabellen att upplevd beteendekontroll har en negativ påverkan på elevernas beteende. Tabellen visar också att det finns signifikans på attityd och upplevd beteendekontroll. Modellen för Reasoned Action Approach kan till 24,3% (Adjusted $R^2 = .243$) förklara elevernas beteende, $F(3.105) = 11.220$, $p < .000$.

Tabell 19 Multipel regressionsanalys för de naturinriktade programmen

	<i>b</i>	SE <i>b</i>	β	t	signifikans
(Constant)	3,172	.600		5,286	.000
Attityd	.777	.143	.591	5,435	.000
Upplevda normer	-.060	.144	-.042	-.419	.676
Upplevd beteendekontroll	-.430	.166	-.259	-2,587	.011

När det kommer till eleverna på praktiskt- och estetiskt inriktade program visar tabell 20 nedan att elevernas attityd har stor påverkan på deras beteende. Tabellen visar även att både upplevda normer och upplevd beteendekontroll har viss negativ påverkan på deras beteende. Tabellen visar också att attitydens påverkan på vårt beteende är signifikant. Modellen för Reasoned Action Approach kan till 33,8% (Adjusted $R^2 = .338$) förklara elevernas beteende, $F(3.75) = 12.737$, $p < .000$.

Tabell 20 Multipel regressionsanalys för de praktiskt- och estetiskt inriktade programmen

	<i>b</i>	SE <i>b</i>	β	t	signifikans
(Constant)	.965	.627		1,538	.128
Attityd	.704	.167	.539	4,204	.000
Upplevda normer	-.141	.165	-.096	-.857	.394
Upplevd beteendekontroll	-.234	.188	.139	1,244	.217

7 Diskussion

Under detta diskussionskapitel kommer jag till en början diskutera studiens styrkor och svagheter för att sedan diskutera studiens resultat i relation till tidigare forskning.

7.1 Metoddiskussion

Då jag i denna studie siktar på att få in så mycket data som möjligt använde jag mig av internet där eleverna inte tvunget skulle fylla i enkäten med min närvaro. I med detta har eleverna inte kunnat ställa frågor om enkäten om det behövts vid ifyllandet. I vissa fall har de lärare jag kontaktat fått ge ut informationen om enkäten till eleverna då jag inte kunnat närvara när det passerat just den läraren. Det kan finnas viss problematik med elever med läs- och skrivsvårigheter, att de inte förstår frågor eller att enkäten ska fyllas i snabbt. Denna problematik tycker jag att jag kom runt genom att ge eleverna viss lektionstid men också möjlighet att fylla i enkäten hemma utan någon tidspress. Jag har inte heller fått till mig att det har varit några problem eller att eleverna inte förstått frågorna på enkäten vilket tyder på en bra utformad enkät. Det som ytterligare styrker detta är den mängd data studien samlat in och med ett inre bortfall på under 1%.

Då mitt urval av skolor, klasser och elever gjorts av det som funnits tillgängligt har jag därför inte styrt någon fördelning mellan kön eller programinriktningar. Jag har inte aktivt valt skolor i olika områden eller om skolan är privat eller kommunal. Om studien getts mer tid och utrymme hade jag aktivt valt att fördelningen mellan kön blivit jämnare samt att jag tagit med fler antal skolor.

Det moment jag upplevde som mest utmanande i denna studie var att jobba i SPSS då jag innan examensarbetet besatt begränsade kunskaper i detta program. Det tog lång tid att förstå programmet och därför tog också bearbetning och analysering av data längre tid än väntat. Det är möjligt att andra program hade kunnat vara lättare att förstå för mig men SPSS är ett välanvänt program när det kommer till analysering av kvantitativa data vilket låg till grund för mitt val.

För att stärka validiteten och reliabiliteten i studien valde jag på förhand att göra en pilotstudie med kurskamrater samt elever vilket resulterade i små språkförändringar. För att ytterligare stärka studien innehåller enkäten kontrollfrågor som är lika varandra och därmed ökar validiteten i svaren (Denscombe, 2016). Vid analyseringen av data märkte jag att jag var tvungen att ta bort fråga 12 för att stärka reliabiliteten i studien. Detta kan ses som en svaghet då faktorn upplevda normer analyseras utifrån tre frågor och de andra två faktorerna utifrån fyra frågor vardera.

För att testa en modell, i detta fallet *Reasoned Action Approach*, kan strukturell ekvationsmodellering användas i ett vidare steg då både direkta och indirekta variabler undersöks (Cohen et al., 2018). En sådan analys hade jag gärna gjort men då hade det behövts mer tid vilket det fanns i detta arbete.

7.2 Resultatdiskussion

Syftet med studien är att uppmärksamma gymnasieelevernas deltagande i idrott och hälsa och påverkande faktorer. De specifika faktorerna studien har använt sig av är attityd, upplevda normer och upplevd beteendekontroll. Vidare syftar studien till att uppmärksamma hur dessa faktorer påverkar elevernas deltagande.

7.2.1 Hur kan elevernas deltagandemönster beskrivas?

I relation till första forskningsfrågan, det vill säga elevernas deltagande, visar resultatet från denna studie att 7–20% av eleverna inte regelbundet deltar på lektionerna då de angett att de frånvarar från lektioner. Detta stämmer överens med vad tidigare forskning visar, nämligen att 10–20% av eleverna inte regelbundet deltar på lektionerna (Skolinspektionen, 2018; Eriksson et al., 2003).

För att ytterligare kunna ringa in den grupp som inte deltar regelbundet på lektionerna undersökte denna studie om det var någon skillnad mellan olika programinriktningar. Resultatet visar att elever från naturinriktade program deltar i störst utsträckning tätt följt av samhällsinriktade program. Lägst deltagande är eleverna från praktiskt/estetiskt inriktade program vilket också stämmer överens med tidigare forskning. Lundvall och Meckbach (2008) visar i sin undersökning att akademiska program deltar i större utsträckning än vad praktiska/estetiska program gör.

7.2.2 Faktorer som påverkar elevers deltagande i ämnet idrott och hälsa

Vad gäller andra forskningsfrågans första dimension, dvs. elevers syn på och värdering av deltagandet, visar studiens resultat att eleverna tycker att ämnet är viktigt men framförallt att deltagandet är än viktigare. Detta indikerar på att elevernas deltagande till viss del beror på att få ett betyg och inte att ämnet är meningsfullt i sig. Detta kan kopplas till vad tidigare forskning visar då det finns en oklar bild, från både lärare och elever, om vad ämnet ska lära ut och att innehållet inte är meningsfullt (Eriksson et al., 2003; Skolinspektionen, 2018). Kopplas detta samman med vilka elever det är som faktiskt deltar så indikerar det på att eleverna från akademiska program är mer betygsmedvetna än eleverna på praktiska/estetiska program.

Frageställning 2a frågade också efter hur roligt eleverna upplevde att ämnet och deltagandet var. Resultatet visar ingen tydlig riktning då eleverna har svarat relativt utspritt, vissa elever tycker ämnet är mycket roligt medan andra tycker det är mycket tråkigt. Sam och Nat är de grupper som tycker att ämnet är roligast, det är också dessa grupper som visar på ett större deltagande på lektionerna vilket stämmer med vad tidigare forskning kommit fram till (Mercier et al, 2017; Silverman, 2017; Eriksson et al., 2003). Resultatet visar även på att det finns en grupp med elever (främst Pra/Est) som tycker ämnet är mycket tråkigt och vilket indikerar på att det finns en fortsatt polarisering i ämnet (Lundvall & Sundblad, 2017).

Sett till att undervisningen ska vara rolig och att det finns en oklarhet, både från elever och lärare, i vad som ska läras ut i ämnet tyder resultatet i denna studie på att det finns en fortsatt bild av att undervisningen i huvudsak ska vara rolig och fokusera på aktivitet framför kunskapsinläring. Även om det ofta pratas om att ämnet ska bringa rörelseglädje till eleverna så får inte främsta fokus hamna på att det tvunget måste vara roligt. Det är en svår men också nödvändig balansgång som lärare måste hitta i sin undervisning, att göra undervisningen både rolig och kunskapsgivande.

Andra forskningsfrågans andra dimension fokuserade på föräldrars och vänners syn på deltagandet. Resultatet visar att faktorn har minst påverkan på deltagandet av de tre faktorerna. Trots att majoriteten av elevernas föräldrar anser att ämnet är viktigt så verkar detta inte göra någon skillnad på elevernas deltagande. Studiens resultat visar till och med att föräldrars och vänners påverkan har viss motsatt effekt för eleverna på praktiska/estetiska program. Resultatet går emot det som tidigare forskning menar med att eleverna influeras och påverkas av föräldrar

och vänner (Bailey et al., 2009; Hashim et al., 2008a, 2008b). Detta resultat överraskade mig en del då jag trodde att denna faktor skulle vara mer påverkande till elevernas deltagande.

Vad gäller andra forskningsfrågans tredje dimension som fokuserar på i vilken utsträckning eleverna upplever att de får inflytande på undervisningen och kontroll över deltagandet visar tidigare forskning att eleverna i stor utsträckning får inflytande över undervisningen (Lundvall & Meckbach, 2008; Skolinspektionen, 2018). Detta skiljer sig mot vad elever uppger i denna studien då ungefär var femte elev anger inflytande på antingen innehåll eller tillvägagångssätt. Studien går också emot tidigare forskning som menar att elevinflytande ger en mer positiv syn på ämnet. Istället visar resultatet i denna studie på att elever inte vill ha inflytande över undervisningen. Detta gäller främst eleverna på naturinriktade program men även till viss del eleverna på praktiska/estetiska program. Utifrån detta kan man tolka att eleverna vill att läraren bestämmer vad som ska göras alternativt att det inflytande som sker inte görs på ett önskvärt sätt för eleverna. Det senare skriver både Skolinspektionen (2018) och Londos (2010) om och menar vidare att det finns en problematik med att bara en viss grupp av elever får inflytande på lektionerna. Elever som utövar idrotter på fritiden känner sig mer bekväma i den rådande miljön och har starkare åsikter om vilka aktiviteter de vill göra. För lärare betyder detta att elevinflytande antingen kan uteslutas alternativt vara väl genomtänkt och givande för samtliga elever i klassen, inte bara den gruppen som har starkast åsikter.

7.2.3 Koppling mellan påverkande faktorer och deltagande

I relation till den tredje forskningsfrågan, om det finns några kopplingar mellan påverkande faktorer och elevernas deltagande, visar genomförda regressionsanalyser att det framförallt finns en koppling mellan deltagande och attityd till deltagandet. Detta stämmer överens med vad tidigare forskning säger (Armitage & Conner, 2001). Utifrån denna faktor skiljer det inte heller något mellan de olika programinriktningarna vilket också fastslår att elevernas syn på och värdering av att delta har stor betydelse. Vidare menar flertalet andra studier att attityden påverkas till störst del av hur roligt ämnet upplevs (Mercier et al., 2017; Säfvenbom et al., 2014; Bibik et al., 2007; Nyberg & Larsson, 2014; Larsson & Redelius, 2008; Bailey et al., 2009; Silverman, 2017; Eriksson et al., 2003). Detta tyder på att elevernas beteende påverkas i stor grad av hur roligt de upplever att lektionerna är.

I vilken utsträckning föräldrar och vänner påverkar elevernas deltagande visar resultatet på en mycket liten påverkan för hela samplet. Detta går emot vad tidigare forskning säger vilka menar att individen influeras och påverkas av både föräldrar och vänner (Bailey et al., 2009; Hashim et al., 2008a, 2008b). Den multipla regressionsanalysen som gjordes på praktiska/estetiska program visar till och med en viss negativ påverkan.

Den sista faktorn, vilken undersökte elevernas upplevda inflytande, visar på en viss negativ påverkan för hela samplet. Detta stämmer överens med den problematik som Skolinspektionen (2018) och Londos (2010) uttrycker i sina studier där elevinflytande finns men utförs på problematiska sätt vilket får negativa konsekvenser för vissa elever. Det som sticker ut från resultatet är att eleverna från naturinriktade program visar på en större negativ påverkan än övriga programinriktningar vad gäller elevinflytande.

7.3 Slutsatser och implikationer

Studien visar att det finns beteendeskilnader mellan de olika programinriktningarna i gymnasieskolan där elever på akademiska program i större utsträckning deltar än elever på program med praktiskt/estetisk inriktning. Utifrån studien kan slutsatsen dras att elevernas

deltagande påverkas i störst utsträckning av attityden, då främst i vilken utsträckning eleverna tycker det är roligt. Detta påvisar att ämnet idrott och hälsa fortfarande kämpar för att ses som ett kunskapsämne och inte bara ett aktivitetsämne. Studien visar lite överraskande att elevinflytande inte bidrar till ökat deltagande utan istället verkar eleverna vilja ha klara direktiv för vad som ska göras och att läraren ska bestämma.

Studien visar vidare att Reasoned Action Approach är ett reliabelt verktyg för att förutse och förklara ett beteende då modellen till 33,2% kan förklara elevdeltagandet för hela samplet. Därav anser jag att fler forskare borde använda sig av modellen vid beteendeforskning. Det finns viss svensk forskning inom studiens område. Dock har forskningen inriktat sig på någon av de faktorer som studien behandlar. Det finns ingen tidigare forskning om faktorsamverkan vilket gör denna studie unik. Därav behövs också mer forskning göras likt denna och i större skala för att kunna ge en bild av gymnasieelevers deltagande i idrott och hälsa. Med fördel kan även denna studie kompletteras med en kvalitativ studie för att skapa en djupare förståelse för elevernas beteende och upplevelser av ämnet idrott och hälsa. Vidare kan även strukturell ekvationsmodellering användas för ytterligare analys och för att undersöka RAA-modellen i sin helhet.

8 Litteraturförteckning

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- Ajzen, I., Albarracín, D., & Hornik, R. (2007). *Prediction and change of health behaviour: applying the reasoned action approach*. Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Armitage, J. C., & Conner, M. (2001) Efficacy of the theory of planned behavior: A meta-analytic review. *British journal of social psychology*, 40, 471-499.
- Bailey, R., Armour, K., Kirk, D., Jess, M., Pickup, I., & Sandford, R. (2009). The Educational Benefits Claimed for Physical Education and School Sport: An Academic Review. *Research Papers in Education*, 24(1), 1–27.
- Barmark, M. & Djurfeldt, G. (2015). *Statistisk verktygslåda - att förstå och förändra världen med siffror*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Bernstein, E., Phillips, S.R., & Silverman, S. (2011). Attitudes and Perceptions of Middle School Students Toward Competitive Activities in Physical Education. *Journal of Teaching Physical Education*, 30, 69-83.
- Bibik, J. M., Goodwin, S. C., & Omega-Smith, E. M. (2007). High School Students' Attitudes Toward Physical Education in Delaware. *Physical Educator*, 64(4), 192-204.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education (8th ed.)*. New York: Routledge.
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Eriksson, C., Gustavsson, K., Johansson, T., Mustell, J., Quennerstedt, M., Rudsberg, K., m.fl. (2003). *Skolämnet Idrott och hälsa i Sveriges skolor – en utvärdering av läget hösten 2002*. Örebro: Örebro universitet, Institutionen för idrott och hälsa.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: An introduction to theory and research*. MA: Addison Wesley.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (2010). *Predicting and changing behavior - the reasoned action approach*. New York: Psychology Press.
- Hashim, H., Grove, R. J., & Whipp, P. (2008a). Validating the youth sport enjoyment construct in high school physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 79(2), 183-194.
- Hashim, H., Grove, R., & Whipp, P. (2008b). Relationships between Physical Education Enjoyment Processes, Physical Activity, and Exercise Habit Strength among Western Australian High School Students. *Asian Journal of Exercise & Sports Science*, 5(1), 23-30.
- Hermerén, G. (2017). *God forskningsed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Keskin, Ö., Hergüner, G., Dönmez, A., Berisha, M., & Üçan, E. (2017). The examination of the attitudes of secondary school students towards physical education course. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 5(3), 60-68.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of structural equation modeling (3rd ed.)*. New York: The Guildford Press.

- Larsson, H. (2004). *Idrott och hälsa - vad är det?* Svensk Idrottsforskning, (4), 38-41.
- Larsson, H., & Redelius, K. (2008). Swedish physical education research questioned – current situation and future directions. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 13(4), 381–398.
- Londos M., (2010). *Spelet på fältet. Relationen mellan ämnet idrott och hälsa i gymnasieskolan och idrott på fritiden*. Malmö högskola.
- Lunde, C. (2017). Att känna sig sämst på idrotten. I C. Dartsch, J. R. Norberg, & J. Pihlblad, *De aktiva och De inaktiva - Om ungas rörelse i skola och på fritiden*. (s. 123-133). Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
- Lundvall, S., & Meckbach, J. (2008). Mind the gap: Physical education and health and the frame factor theory as a tool for analysing educational settings. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 13(4), 345-364.
- Lundvall, S., & Sundblad, G. B. (2017). Polarisering av ungas idrottande. I C. Dartsch, J. R. Norberg, & J. Pihlblad, *De aktiva och De inaktiva - Om ungas rörelse i skola och på fritid*. (s. 45-75). Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
- Madden, T., Ellen, P., & Ajzen, I. (1992). A comparison of the theory of planned behavior and the theory of reasoned action. *Personality and social psychology bulletin*, 18(1), 3-9.
- McEachan, R., Taylor, N., Harrison, R., Lawton, R., Gardner, P., & Conner, M. (2016). Meta-analysis of the reasoned Action Approach (RAA) to understand Health Behaviors. *Annals of Behavioral Medicine*, 50(4), ss. 592-612.
- Mercier, K., Donovan, C., Gibbone, A., & Rozga, K. (2017). Three-year study of students' attitudes toward physical education: Grades 4-8. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 88(3), 307-315.
- Neuwirth, F., & Fantenberg, V. (2017). *"Jag är bara med om det är roligt"*. Göteborg: Institutionen för kost- och idrottsvetenskap, Göteborgs Universitet. Tillgänglig: https://gu-se-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/rmbr1s/46GUB_GUPEA2077/56310
- Nyberg, C. (2017). Få unga rör sig tillräckligt. I C. Dartsch, J. R. Norberg, & J. Pihlblad, *De aktiva och De inaktiva - Om ungas rörelse i skola och på fritid* (s. 27-43). Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
- Nyberg, G., & Larsson, H. (2014). Exploring 'what' to learn in physical education. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 19(2), 123–135.
- Patel, R., & Davidsson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Redelius, K. (2004). *Vilka är vinnare och förlorare i ämnet idrott och hälsa?* Stockholm: Svensk idrottsforskning.
- Sandahl, B. (2005) *Ett ämne för alla? – Normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Doktorsavhandling. Stockholm: Idrottshögskolan
- Skolinspektionen. (2018). *Kvalitetsgranskning av ämnet Idrott och hälsa i årskurs 7-9*. Skolinspektionen.
- Skolverket. (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen på gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket.
- Silverman, S. (2017). Attitude research in physical education: A review. *Journal of teaching in physical education*, 36, 303-312.

- Subramaniam, P. R., & Silverman, S. (2007). *Middle school students' attitudes toward physical education*. *Teaching and Teacher Education*, 23, 602-611.
- Säfvenbom, R., Haugen, T., & Bulie, M. (2014). *Attitudes toward and motivation for PE. Who collects the benefits of the subject?* *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1-18.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Webropol. (2019). *Webropol powerful insight*. Hämtat från Webropol: <http://www.webropol.se/>
- Åström, P. (2017). *Idrott och hälsas styvbarn*. I C. Dartsch, J. R. Norberg, & J. Pihlblad, *De aktiva och De inaktiva - Om ungas rörelse i skola och på fritid* (s. 91-121). Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

9 Bilagor

9.1 Bilaga 1 - Enkätutformning

Elevers attityd till ämnet Idrott och hälsa

1. Kön

- Kille
- Tjej

2. Vilket år läser du på gymnasiet?

- 1:a
- 2:a
- 3:e
- Annat

3. Vilket program läser du på gymnasiet?

- Samhällsprogrammet
- Naturetenskapliga programmet
- Ekonomiprogrammet
- Elprogrammet
- Bygg- och anläggningsprogrammet
- Vård- och omsorgsprogrammet
- Handelsprogrammet
- Estetiska programmet
- Humanistiska programmet
- Tekniska programmet
- Annat _____

4. Under de senaste 2 månaderna har jag tränat

- Nej, inte alls
- 1-2 gånger i veckan
- 3-4 gånger i veckan
- 5-6 gånger i veckan
- 7 gånger i veckan eller mer

5. Ämnet idrott och hälsa tycker jag är...

- Mycket oviktigt
- Oviktigt
- Varken oviktigt eller viktigt
- Viktigt
- Mycket viktigt

6. Ämnet idrott och hälsa tycker jag är...

- Mycket tråkigt
- Tråkigt
- Varken tråkigt eller roligt
- Roligt
- Mycket roligt

7. Att delta på lektionerna i idrott och hälsa tycker jag är...

- Mycket oviktigt
- Oviktigt
- Varken oviktigt eller viktigt
- Viktigt
- Mycket viktigt

8. Att delta på lektionerna i idrott och hälsa tycker jag är...

- Mycket tråkigt
- Tråkigt
- Varken tråkigt eller roligt
- Roligt
- Mycket roligt

9. Mina föräldrar tycker att ämnet idrott och hälsa är viktigt

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

10. Mina kompisar tycker att ämnet idrott och hälsa är viktigt

- Stämmer inte alla
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

11. Mina bästa vänner deltar på lektionerna i idrott och hälsa

- Stämmer inte alla
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

12. Det är större chans att jag deltar i undervisningen i idrott och hälsa om mina kompisar gör det

- Stämmer inte alla
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

13. Jag upplever att det är svårt att delta på lektionerna i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

14. Jag klarar av det mesta vi gör på lektionerna i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

15. Jag upplever att jag har möjlighet att påverka HUR vi kan arbeta på lektionerna i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

16. Jag upplever att jag har möjlighet att påverka VAD vi ska göra på lektionerna i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

17. Den närmaste månaden kommer jag att delta på lektionerna i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

18. Den närmaste månaden funderar jag på att missa lektioner i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

19. Senaste månaden har jag varit med på samtliga lektioner i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt

20. Senaste månaden har jag missat lektioner i idrott och hälsa

- Stämmer inte alls
- Stämmer mycket lite
- Stämmer delvis
- Stämmer till stor del
- Stämmer helt